

Ebelik Öğrencilerinde Güdülenme Düzeyinin Klinik Uygulama Beklentisine Etkisi

Zümrüt BİLGİN¹, Hediye ARSLAN ÖZKAN², Meliha BAŞ³

Öz

Bu çalışma, ebelik öğrencilerinde güdülenme düzeyinin klinik uygulama beklentisine etkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Tanımlayıcı olan bu çalışma 140 ebelik bölümü öğrencisinin gönüllü katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aracı olarak, öğrenci bilgi formu ile öğrencilerin güdülenme düzeyini belirleyen güdülenme kaynakları ve sorunları ölçeği formu kullanılmıştır. Veriler ortalama, yüzdelik, t testi, One-Way Anova ve Kruskal-Wallis testi ile analiz edilmiştir. Çalışmaya katılan öğrencilerin %28,6'sı yirmi yaşın altında, %25,7'sinin bölümü istemeyerek seçtiği, %45'inin hala bölümü bırakmayı düşündüğü, % 97,1'i mesleki eğitiminin ve %97,9'u mesleğini sevmenin klinik uygulama beklenti düzeyini etkilediğini, öğrencilerin %13,6'sı klinik uygulama alanlarını yeterli bulurken, %23,6'sı uygulama beklentilerinin, %68,6'sı sağlık çalışanlarının beklentilerini kısmen karşıladığını belirtmiştir. Öğrencilerin mesleki güdülenme puan düzeyi ile uygulama beklentileri karşılaştırıldığında; ölçek puanı ile öğrenme istekliliği, mesleğini sevmeye, benimsemeye, klinik uygulama beklentilerinin karşılanması arasında istatistiksel açıdan fark yokken ($p>0,05$);ölçek puanı ile mesleki tutku, mesleki kaygı arasındaki farkın anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$). Öğrencilerin sağlık çalışanlarından beklentileri ile güdülenme kaynakları ve sorunları ölçeği (GKSÖ)'nin içsel güdülenme puanı arasındaki fark anlamlıdır ($p<0,05$). Öğrencilerden hala bölümü bırakmayı düşünenler olduğu, mesleki eğitimin ve mesleğini sevmenin klinik uygulama beklenti düzeyini olumlu yönde etkilediği, uygulama alanlarının mesleki beceri açısından öğrenci beklentilerini karşılama düzeyinin düşük olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ebelik, öğrencilerde güdülenme, klinik uygulama beklentisi

Yayın Bilgisi

Gönderi Tarihi:09.06.2016

Kabul Tarihi:26.06.2016

Online Yayın Tarihi:
20.12.2016

Sorumlu Yazar

Zümrüt BİLGİN

Effects of Motivation Level the Midwifery Students in Clinical Practice Expectations

Zümrüt BİLGİN¹, Hediye ARSLAN ÖZKAN², Meliha BAŞ³

Abstract

The study of the motivation levels of midwifery students was conducted to determine the effect of clinical practice expectations. Descriptive study was carried out with the voluntary participation of 140 midwifery department students. Data collection tool student motivation scale determines the level of resources and motivation problems of students with information has been used in the form. Data mean, percentages, were analyzed by t-test, One-Way ANOVA and Kruskal-Wallis. 28,6% of students who participated in the study under the age of twenty, 25,7% of involuntary department has chosen, the thought of leaving is still part of the 45%, 97,1% vocational training and the love of the profession of clinical 97,9% practices that affect the level of expectation, the students believe they are 13,6% of clinical practice, 23,6% stated that the application meets the expectations of 68,6% and partly the expectations of health professionals. Compared with the expectation level of occupational motivation scores of students, learning willingness to scale with scores, love the profession, adopt, without statistically significant difference between clinical practices to meet the expectations ($p>0,05$);scores with occupational passion, it was determined that a significant difference between occupational concerns ($p<0,05$). Students' expectations and motivation of health workers and resources problems scale (GKSÖ) the difference between the intrinsic motivation of scores is significant ($p<0,05$). Students are still to be those who think to give up chapter of vocational training and to love the profession of clinical applications the expectations level is positively affected, have been found to have low levels meet student expectations in terms of professional skills in the application areas.

Keywords: Midwifery, the students motivation, expectation of clinical applications.

Article Info

Received:09.06.2016

Accepted:26.06.2016

Online Published: 20.12.2016

Corresponding Author

Zümrüt BİLGİN

¹ Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü

² Yeditepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü

³ İstanbul Özel Erdem Hastanesi

GİRİŞ

Ebelik eğitimi, teorik ve klinik uygulamalarla paralel yürütülür. Klinik uygulamalar öğrencilerin teorik bilgilerini pekiştirme ve mesleki becerilerini geliştirmede önemli katkı sağlar. Öğrencilerin teorik+uygulamalı derslerdeki mesleki güdülenme düzeyi, öğrenme yönündeki istekliliği, klinik uygulama beklentileri ve beklentilerinin karşılanma düzeyi mesleki becerilerinin gelişimini etkiler.^{1,2}

Beklentilerle yakından ilişkili olduğu düşünülen kavramlardan biri "güdülenme"dir. Güdülenme bireyi bir amaca yönelten, enerji veren ya da harekete geçiren bir süreçtir. Bireyin öğrenme davranışlarının yönünü, şiddetini, kararlılığını belirleyen en önemli güç kaynaklarından biri güdülenmedir. Güdülenmenin bireyin öğrenmesinde, öğrenme ortamının düzenlenmesinde ve beklentilerin karşılanmasında önemli bir etken olduğu araştırmalarla ortaya konmuştur. Bireyin tercihlerini ve güdülerini yönlendirmede beklentilerin önemli bir rolü vardır.^{3,4,5} Beklenti, hangi eylemin hangi sonuca yol açacağına ilişkin beslenen inançtır. Bireyler mesleki tercihleriyle birlikte seçtikleri o meslekle ilgili olarak değişik düzeylerde beklenti oluştururlar.^{6,7}

Mesleki beklenti düzeyi çeşitli faktörlerle ilişkili olabilir; mesleği isteyerek tercih etme ya da etmeme, meslek profesyonellerinin rol model davranış-tutumları, mesleğin toplumdaki statüsü- algısı, bireyin mesleğini benimseme ve sevme

derecesi ile ilişkili olabilir. Toplumun hızla değişen ve artan sağlık bakım taleplerinin karşılanmasında sağlık ekibinin en önemli üyesi olacak olan ebeklik öğrencilerinin mesleki güdülenme düzeyi ve klinik uygulama beklentilerinin karşılanması bu açıdan önemlidir. Öğrencilerin eğitimleri ile ilgili beklentilerinin ve beklentilerin gerçekleşme düzeyinin, mesleki gelişimlerinde etkisi büyüktür. Mesleki güdülenmedeki yetersizlik, klinik uygulama beklentilerindeki belirsizlik ya da beklentilerin istendik düzeyde karşılanmaması öğrencilerin mesleki öğrenme yönündeki ilgi-istek ve başarısını olumsuz yönde etkileyeceği açıktır.

Öğrencilerin mesleki güdülenme düzeyi ile ilişkili olarak klinik uygulamalardan beklentileri değişir. Güdülenmesi yüksek ve mesleğini benimsemiş öğrencilerin mesleki uygulama beklentilerinin yüksek olduğu varsayımından hareketle bu araştırma planlanmıştır. Araştırma, ebeklik öğrencilerinde güdülenme düzeyinin klinik uygulama beklentisine etkisini belirlemek amacıyla yapılmış konuyla ilgili olarak literatüre katkı sağlayacağı düşünülmüştür.

MATERYAL ve YÖNTEM

Tanımlayıcı-kesitsel tipte planlanan bu araştırmanın evrenini 2014 eğitim-öğretim yılında bir devlet üniversitesinin ebeklik bölümünde öğrenim gören 280 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada amaçsal örnekleme yöntemi kullanılarak tüm evrene ulaşılmaya çalışılmıştır. Ancak birinci sınıf öğrencilerinin

klirik uygulamaya henüz çıkmamış olmaları, değişik gerekçelerle devamsızlık yapanlar, araştırmaya katılmayı kabul etmeyenler, bilgi ve ölçek formunu eksik dolduranlar araştırma dışı bırakılmış araştırma 140 öğrenci ile tamamlanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak “Bilgi Formu” ve Acat ve Köşgeroğlu tarafından geliştirilen “Güdülenme Kaynakları ve Sorunları Ölçeği” kullanılmıştır.

Bilgi Formu: Bu bölüm öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri, mesleki güdülenme ve klinik uygulama beklentileri ile ilgilidir. Bu sorular; öğrencilerin sınıfı, bölümü tercihi, bölüm hakkındaki görüşleri, güdülenme düzeyi ve klinik uygulama beklentileri vb. sorularından (25 soru) oluşmaktadır.

Güdülenme Kaynakları ve Sorunları Ölçeği (GKSÖ): Güdülenme Kaynakları ve Sorunları Ölçeği; Acat ve Köşgeroğlu (2006) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek toplam 24 maddeden oluşmakta olup, bunların 11 maddesi içsel güdülenmeyi (1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 23, 24 no’ lu maddeler), 5 maddesi dışsal güdülenmeyi (13, 14, 15, 17, 20 no’ lu maddeler) ve 8 maddesi olumsuz güdülenmeyi (5, 11, 12, 16, 18, 19, 21, 22 no’ lu maddeler) belirlemeye yöneliktir. Ölçekte içsel güdülenme bölümünden “en az: 11 – en çok: 55”, dışsal güdülenme bölümünden “en az: 5 – en çok: 25” ve olumsuz güdülenme bölümünden “en az: 8 – en çok: 40” olmak üzere toplamda “en az: 24 – en çok: 120” puan alınabilir. Elde edilen puan ne kadar yüksekse

güdülenme düzeyi o kadar fazla olmaktadır. Her bir alt ölçeğin puanı, ilgili alt ölçek maddelerinin aritmetik puan ortalaması alınarak belirlenmektedir. Acat ve Köşgeroğlu (2006) tarafından hazırlanan ölçeğin Cronbach’s alpha katsayısı 0,82 olarak bildirilmiştir. Bizim çalışmamızda da Cronbach’s alpha katsayısı (0,82) aynı bulunmuştur.⁴

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırma verileri, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsünden Etik Kurul izni ve Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümünden gerekli yazılı izin alındıktan sonra, araştırmaya katılmayı kabul eden katılımcılara gerekli açıklamalar yapılmış ve sözel onamları alınarak toplanmıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma bir ebelik bölümünde yapılmış olup, elde edilen sonuçlar tüm ebelik bölümlerine genellenemez. Araştırmamızda benzer çalışmaların azlığı nedeniyle elde edilen sonuçlar diğer alanlarda yapılan araştırma sonuçları ile karşılaştırılmıştır.

İstatistiksel Analiz

Araştırmadan elde edilen veriler bilgisayar ortamında uygun istatistiksel yöntemlerle (ortalama, yüzdelik, t testi ve One-Way Anova) analiz edilmiştir.

BULGULAR

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması 21,27±1,16 yıl, %67,1’si düz lise mezunu, %35’i üçüncü sınıf öğrencisidir.

Tablo 1. Öğrencilerin Bireysel Özellikleri ve Bölümle İlgili Görüşleri (n=140)

Bireysel Özellikler ve Bölümle İlgili Görüşler	Sayı	%
Bölümü İsteyerek Seçme		
İsteyerek	104	74,3
İstemeyerek	36	25,7
Bölümle Uyumda Sorun Yaşama		
Biraz yaşadım	71	50,7
Yaşamadım	63	45,0
Yaşadım	6	4,3
Bölümle İlgili Düşüncede Değişim		
Olumlu yönde değişim	81	57,8
Olumsuz yönde değişim	40	28,6
Değişim olmadı	19	13,6
Bölüm Memnuniyeti		
Memnun	84	60,0
Memnun değil	56	40,0
Bölümü Bırakmayı Düşünme		
Düşünmüyor	77	55,0
Düşünüyor	63	45,0

Tablo 1'de öğrencilerin dörtte birinin (%25,7) bölümü istemeyerek seçtiği, %4,3'ünün bölüme uyumda sorun yaşadığı, %28,6'sının bölümle ilgili düşüncesinin olumsuz yönde değiştiği, %40'ının bölümden memnun olmadığı, %45'inin (en fazla üçüncü sınıf:24 kişi) hala bölümü bırakmayı düşündüğü belirlendi.

Tablo 2. Öğrencilerin Mesleki Beklentilerine İlişkin Görüşleri (n=140)

Uygulamalara İlişkin Görüşler	Sayı	%
Derslere Uyum Sorunu Yaşama		
Yaşadı	68	48,6
Yaşamadı	72	51,4
Eğitimin Öğrenme Beklentisini Etkilemesi		
Etkiledi	136	97,1
Etkilemedi	4	2,9
Öğrenme İstekliliğinin Uygulama Beklentisini Etkilemesi		
Etkiledi	51	62,2
Etkilemedi	31	37,8
Mesleki Tutkunun Uygulama Beklentisini Etkilemesi		
Etkiledi	135	96,4
Etkilemedi	5	3,6
Mesleği Sevmenin Uygulama Beklentisini Etkilemesi		
Etkiledi	137	97,9
Etkilemedi	3	2,1
Mesleği Benimsenin Uygulama Beklentisini Etkilemesi		
Etkiledi	136	97,1
Etkilemedi	4	2,9
Mesleki Kaygının Uygulama Beklentisini Etkilemesi		
Etkiledi	130	92,9
Etkilemedi	10	7,1

Tablo 2'de öğrencilerin yarısının (%51,4) teorik derslere uyumda sorun yaşamadığı, tamamına yakını (%97,1) mesleki eğitimlerinin öğrenme beklentilerini artırdığını, %62,2'si, öğrenme istekliliğinin, %96,4'ü mesleki tutkunun, %97,9'u mesleğini sevmenin, %97,1'i mesleği benimsemenin, %92,9'u mesleki kaygının uygulama beklenti düzeyini etkilediği saptanmıştır.

Tablo 3. Öğrencilerin Mesleki Uygulamalara İlişkin Görüşleri (n=140)

Uygulamalara İlişkin Görüşler	Sayı	%
Mesleki Beceri Açısından Klinik Alanların Yeterliliği		
Yeterli	19	13,6
Kısmen yeterli	81	57,9
Yetersiz	40	28,5
Klinik Uygulama Beklentilerinin Karşlanması		
Karşılandı	33	23,6
Kısmen karşılandı	51	36,4
Karşılanmadı	56	40,0
Sağlık Ekibinin Uygulama Beklentilerini Karşılması		
Karşılandı	17	12,1
Kısmen karşılandı	96	68,6
Karşılanmadı	27	19,3
Öğrencilerin Verdiği Bakımın Hastaların Beklentilerini Karşılması		
Karşılandı	47	33,6
Kısmen karşılandı	83	59,3
Karşılanmadı	10	7,1
Uygulama Beceri Aşamasında Yanında Olmasını İsteddiği Meslek Üyesi		
Kendi hocası	74	52,9
Ebe/Hemşire	66	47,1

Tablo 3'de araştırmaya katılan öğrencilerin çok azının (%13,6) mesleki beceri açısından klinik uygulama ortamı/alanını yeterli, %23,6'sı uygulama beklentilerinin karşılandığını, %68,6'sı sağlık ekibindekilerin uygulama beklentilerini kısmen karşıladığını, %33,6'sı verdiği bakımın hastaların beklentilerini karşıladığını düşündüğü, %52,9'u uygulama beceri aşamasında hocasını yanında görmek istediği belirlendi.

Tablo 4. Öğrencilerin Güdülenme Kaynakları ve Sorunları Ölçeği ve Alt Ölçeklerinin Puan Ortalamaları (n=140)

Karşılama		
Karşılandı	17	12,1
Kısmen karşılandı	96	68,6
Karşılanmadı	27	19,3
Öğrencilerin Verdiği Bakım Hastaların Beklentilerini Karşılama		
Karşılandı	47	33,6
Kısmen karşılandı	83	59,3
Karşılanmadı	10	7,1
Uygulama Beceri Aşamasında Yanında Olmasını İstedığı Meslek Üyesi		
Kendi hocası	74	52,9
Ebe/Hemşire	66	47,1

Tablo 4’de öğrencilerin içsel güdülenme puan ortalamasının $40,82 \pm 7,69$, dışsal güdülenme puan ortalamasının $21,20 \pm 3,33$, olumsuz güdülenme puanının ise $22,14 \pm 6,07$ olduğu belirlendi.

Tablo 5. Öğrencilerin Güdülenme Puan Düzeyi ile Uygulama Beklentilerinin Karşılaştırılması (n=140)

Ölçek Puanı	Bireysel Mesleki Özellikler	Sayı	X.±SS	F-test İstatistiği	P.
Öğrenme İstekliliğinin Uygulama Beklentisi Düzeyine Etkisi					
Etkiledi	136	87,87±11,55		$t=0,106$	0,915
Etkilemedi	4	87,50±12,89			
Mesleki Tutkunun Uygulama Beklentisi Düzeyine Etkisi					
Etkiledi	135	88,56±11,45		$t=2,013$	0,046*
Etkilemedi	5	77,80±10,10			
Mesleği Sevmenin Uygulama Beklentisi Düzeyine Etkisi					
Etkiledi	137	88,56±11,47		$t=0,741$	0,460
Etkilemedi	3	83,66±16,46			
Mesleği Benimsemenin Uygulama Beklentisi Düzeyine Etkisi					
Etkiledi	136	88,17±11,46		$t=1,707$	0,090
Etkilemedi	4	78,25±11,63			
Mesleki Kaygının Uygulama Beklentisi Düzeyine Etkisi					
Etkiledi	130	88,45±11,39		$t=2,099$	0,038*
Etkilemedi	10	80,60±12,34			
Klinik Uygulama Beklentilerinin Karşılama Durumu					
Karşılandı	33	86,27±12,05		$F=1,501$	0,227
Kısmen karşılandı	51	86,68±11,80			
Karşılanmadı	56	89,58±10,87			

*Independent sample t test ve F=One-Way ANOVA ile analiz edildi. *p<0,05 anlamlı

Tablo 5’te araştırmaya katılan öğrencilerin güdülenme puan düzeyi ile uygulama beklentileri karşılaştırıldığında; öğrencilerin öğrenme istekliliği, mesleğini sevmesi ve benimsemesi arasında anlamlı fark olmadığı ($p>0,05$), öğrencilerin güdülenme puan düzeyi ile mesleki tutku ve mesleki kaygı arasında anlamlı fark olduğu saptandı ($p<0,05$).

Tablo 6. Sağlık Çalışanlarının Öğrencilerin Beklentilerini Karşılama Düzeyi ile GKSÖ Alt Ölçeklerin Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması (n=140)

Alt Ölçekler	Sağlık Çalışanların Öğrencilerin Beklentilerini Karşılama Düzeyi				F-test İstatistiği	P	
	Karşılandı	Biraz Karşılandı	Karşılanmadı	X.±SS			
Tıbbi Güdülenme	40	29	35	41,82±7,07	37,63±8,04	7,231	0,003**
Dışsal Güdülenme	20	58	41	21,78±2,69	19,55±4,07	5,823	0,060
Olumsuz Güdülenme	24	41	55	22,25±6,16	20,33±5,71	4,260	0,119

*F=One-way ANOVA, **p<0,05 anlamlı

Sağlık çalışanlarının öğrencilerin beklentilerini karşılama düzeyi ile güdülenme kaynakları ve sorunları ölçeğinden alınan puanlar karşılaştırıldığında (**Tablo 5**) içsel güdülenme puanı açısından fark bulunurken ($p<0,05$) dışsal güdülenme puanı ve olumsuz güdülenme puanı açısından fark olmadığı belirlendi ($p>0,05$). Yapılan ileri analizde (Post Hoc Tests) sağlık ekip üyelerinin öğrencilerin beklentilerini karşılama düzeyi ile içsel güdülenme puan ortalamaları karşılaştırılmış; karşılandı diyenler ile biraz karşılandı ve karşılanmadı diyenlerde ortalamalar arası fark anlamlı değildi (sırasıyla $p>0,724$, $p>0,493$) Biraz karşılandı diyenler ile karşılanmadı diyenler arasındaki fark anlamlıydı ($p<0,032$).

TARTIŞMA

Bireylerde, seçtikleri mesleğin eğitimi ile birlikte meslekle ilgili beklentiler oluşmaya başlamaktadır. Ebelik eğitiminin, birinci sınıftan itibaren klinik uygulama ağırlıklı devam ettiği düşünüldüğünde öğrencilerin güdülenme düzeyinin, beklentilerini etkileyen faktörlerin ve beklentilerinin karşılanıp karşılanmadığının belirlenmesi; mesleki yeterliklere yönelik öğrenme stratejilerinin belirlenmesi ve öğrenme ortamlarının yeniden yapılandırılması ve çözüm önerilerinin geliştirilmesi açısından önemlidir.⁹ Araştırmaya katılan öğrencilerin dörtte birinin (%25,7) bölümü istemeyerek seçtiği, %28,6’inin bölümle ilgili düşüncesinin olumsuz yönde değiştiği, %40’ının bölümden memnun olmadığı, %45’inin (en fazla üçüncü sınıf:24 kişi) hala

bölümü bırakmayı düşündüğü saptanmıştır (Tablo 1). Bilgin ve Ocağcı (2011) yaptıkları çalışmada ebelik öğrencilerinin %65,9'unun kendi isteği ile bölümünü seçtiği, %16,7'sinin hala bölüm değiştirmeyi düşündüğünü belirlemişlerdir.¹⁰ Öztürk ve İlman (2015) sağlık yönetimi ve işletmeciliği bölümünde okuyan öğrencilerin %49,3'ünün bölümünden memnun, %39,3'ünün kısmen memnun olduğunu, %66'sının bölümünü değiştirmeyi düşünmediğini belirlemişlerdir.¹¹ Bu çalışmada öğrencilerin bölüm memnuniyeti ve bölüm değiştirme düşünme oranları Öztürk ve İlman'ın sonuçlarına yakın bulunmuştur. Ebelik mesleğinin gelişimi ve statüsünün yükseltilmesi için bu mesleği istemden seçenlerin memnuniyet düzeylerinin yükseltilmesi ve pozitif mesleki algı oluşturulması hedeflenmelidir.

Ebelik öğrencilerinin gelecekte profesyonel boyutta yeterli sağlık bakımı verebilmelerinin yolu bilgi ve becerilerini hem teorik hem de uygulamalı olarak en iyi şekilde geliştirmelerini gerektirmektedir. Öğrencilerin yarısının (%51,4) teorik derslere uyumda sorun yaşamadığı ve mesleki eğitiminin, mesleğini sevmesinin (sırasıyla;%97,1;%97,9) klinik uygulama beklenti düzeyini etkilediğini düşündüğü belirlenmiştir (Tablo 2). Öğrencilerin mesleki eğitiminin ve mesleğini sevmelerinin uygulama beklenti düzeyini oldukça yüksek düzeyde etkilediği görülmüştür.

Klinik uygulama alanları; ebelikte mesleki becerilerin geliştirilmesi, mesleki profesyonellik

açısından önemlidir. Araştırmaya katılan öğrencilerin çok azının 19 (%13,6) mesleki beceri gelişimi açısından klinik uygulama ortamı-alanlarını yeterli bulurken, %23,6 (33 kişi) uygulama beklentilerinin karşılandığını, yarıdan fazlasının 96 (%68,6) sağlık çalışanlarının beklentilerini kısmen karşıladığını ve yarısının %52,9 (74 kişi) uygulama beceri aşamasında hocasını yanında görmek istediği belirlenmiştir (Tablo 3). Aydın ve Argun (2010) öğrencilerin %75,1'inin uygulamalarda keyifle ve huzurla çalışmadıklarını, %92,9'inin teorik bilgilerini uygulama fırsatı bulamadıklarını, %74,4'si aldıkları tüm uygulamalı derslerle ilgili kliniklere çıkma fırsatı bulamadıklarını %41,1'ü uygulama alanlarında hocalarının bakım ve tedaviler konusunda model olmadıklarını saptamışlardır.⁹ Sonuçlarımız Aydın ve Argun'un çalışma sonuçlarına yakın bulunmuştur. Bu sonuçlar doğrultusunda öğrencilerin eğitimlerinde uygulama ile ilgili sorunların ivedilikle çözüm bekleyen konular arasında öncelikle ele alınması, öğrencilerin klinik ortamlarda hocaları ile birlikte birebir uygulama, süpervizyon ve refleksiyon süreçlerini yaşayarak becerilerini geliştirmeleri gerektiğini düşünmekteyiz.

İçsel motivasyon faktörlerinin öğrenmede daha güçlü etkiye sahip olduğu belirtilmektedir. Öğrencilerin güdülenme ölçeğinin alt ölçeklerinden aldıkları puanlar karşılaştırıldığında içsel güdülenme puan ortalamasının $40,82 \pm 7,69$ dışsal ve olumsuz

güdülenme puan ortalamasından daha yüksek olduğu belirlenmiştir ([Tablo 4](#)).

Gayef ve Sarıkaya (2012) meslek yüksekokulu öğrencilerinde yaptıkları çalışmada öğrencilerin mezun oldukları lise ile içsel güdülenme puanları arasında anlamlı fark olduğunu, meslek lisesi öğrencilerinin diğer liselerden mezun olan öğrencilere göre içsel güdülenme puanlarının daha yüksek olduğunu bulmuşlardır.¹² İçsel güdülenme açısından çalışmamızın bu bulgusu, Gayef ve Sarıkaya (2012)'ın çalışmasındaki sonuçla uyumludur.

Gençay ve Gençay (2007), Lin ve McKeachie (1999) motivasyonun eğitim üzerindeki etkisi konusunda yaptıkları araştırmalarda, orta seviyede dışsal motivasyona ve yüksek seviyede içsel motivasyona sahip olan öğrencilerin akademik başarılarının daha yüksek olduğunu bildirmişlerdir.^{13,14}

Öğrencilerin güdülenme düzeyi ile ilişkili olarak klinik uygulama beklentileri değişir ve farklılaşır.¹⁰ Öğrencilerin güdülenme puan düzeyi ile klinik uygulama beklentileri karşılaştırıldığında; öğrencilerin güdülenme puan düzeyi ile öğrenme istekliliği, mesleğini sevme ve benimseme, klinik uygulamadan beklentilerinin karşılanması arasında istatistiksel açıdan fark yokken ($p>0,05$); öğrencilerin güdülenme puan düzeyi ile mesleki tutku, mesleki kaygının klinik uygulama beklentilerinin karşılanması arasındaki farkın anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$) ([Tablo 5](#)). Ekinci ve Burgaz (2007) üniversite öğrencilerinin akademik hizmetlere ilişkin beklenti ve

memnuniyet düzeyleri ile ilgili yaptıkları çalışmada hem üniversite geneli hem de fakülteler için beklenti ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olduğunu belirlemişlerdir.¹⁵ Öztürk ve İlman (2015) öğrencilerin beklenti ve motivasyon ortalamalarının üst sınıflara geçildikçe düştüğünü ancak farkın anlamlı olmadığını, beklenti ile motivasyon düzeyi arasında güçlü bir ilişki olduğu sonucuna varmışlardır.¹¹ Tosun ve arkadaşları (2008) hemşirelik yüksekokulu öğrencilerinin %62,1'inin intörn eğitimi sonunda beklentilerinin yeterince karşılandığını belirtmişlerdir¹⁶. Öztürk ve İlman (2015) ayrıca bölümden memnun olan öğrencilerin beklenti ve motivasyonlarının yüksek, bölüm memnuniyeti ile öğrencilerin motivasyonları arasında ilişki olduğunu belirlemiştir.¹¹ Ebelik öğrencilerinde mesleki güdülenmenin yanısıra klinik uygulama beklentilerinin karşılanması mesleki öğrenme hedeflerine ulaşılması açısından önemlidir. Özellikle merak, beklenti ve memnuniyet duygusu, bireyleri başarıya motive edebilir. Sağlık çalışanlarının öğrencilerin beklentilerini karşılama düzeyi ile güdülenme kaynakları ve sorunları ölçeğinden alınan puanlar karşılaştırıldığında; içsel güdülenme puanı açısından fark bulunurken ($p<0,05$), dışsal güdülenme puanı ve olumsuz güdülenme puanı açısından fark olmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$) ([Tablo 6](#)). Ayrıca yapılan ileri istatistikte; biraz karşılandı diyenler ile karşılanmadı diyenler arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($p<0,032$).

Ryan ve Stiller (1991) öğrencinin öğrenim istekliliği açısından içsel motivasyonun yüksek olması gerektiğini belirtmiştir.¹⁷ Turan ve arkadaşları (2010) standart hasta geribildiriminin öğrencilerin güdülenme düzeyine etkisini inceledikleri çalışmalarında öğrencilerin içsel amaç yönelimi puanlarının yüksek olduğunu saptamışlardır.¹⁸ Çalışmamızın sonuçları Ryan ve Stiller'in ve Turan ve arkadaşlarının görüşünü destekler nitelikte olup, öğrencilerin beklentilerinin karşılanması, mesleki motivasyonları ve mesleki doyumları açısından son derece önemlidir.

Ebelik öğrencilerinde güdülenme düzeyinin klinik uygulama beklentilerine etkisini belirlemeyi amaçladığımız bu çalışmada; araştırmanın yapıldığı tarihte araştırmaya katılan öğrencilerin yarısına yakının hala bölümü bırakmayı düşündüğü, mesleki eğitiminin öğrenme beklentisini artırdığı, mesleğini sevmenin klinik uygulama beklenti düzeyini olumlu yönde etkilediği, uygulama alanlarının öğrencilerin beklentilerini düşük düzeyde karşıladığı ve klinik uygulama sürecinde öğrencinin öncelikle hocasını yanında görmek istediği belirlenmiştir.

Bu sonuçlar doğrultusunda; mesleğe adım atmış sağlık bakım hizmetlerinin karşılanmasında önemli rolü olacak ebelik öğrencilerinin ebelik mesleğini tercih etme aşamasından başlayarak; bölümü istemeyerek tercih edenlerin mesleki güdülenmeleri için daha fazla desteklenmesi, bölüm *memnuniyet düzeylerinin yükseltilmesi,*

mesleklerini sevdirmenin yollarının aranması *ve meslekle ilgili pozitif algı oluşturulması;* klinik uygulamaların öğrencilerin mesleki güdülenmesini artıracak ve beklentilerini karşılayacak şekilde iyileştirilmesi, öğrenci merkezli eğitim-öğretim ve uygulamalara öncelik verilmesinin önemli olduğunu düşünmekteyiz. Ayrıca teorik ders ve uygulama aşamasında öğrencilerin öğrenmesini kısıtlayan ya da sınırlandıran hem içsel hem de dışsal faktör/faktörlerin belirlenmesi ve sorunlara çözüm üretilmesi, klinikte öğrencilerin kendi hocaları ile birlikte daha fazla çalışabilmelerinin yollarının aranması, öğrencilerin mesleki güdülenmesini temel alan ve klinik uygulama beklentilerinin karşılandığı ve mesleki öğrenme sürecindeki tüm çabalarının desteklenmesini önermekteyiz.

KAYNAKÇA

1. Beydağ KD, Gündüz A, Gök Özer F. Sağlık yüksekokulu öğrencilerinin eğitimlerine ve mesleklerine bakış açıları, meslekten beklentileri. Pam Med J 2008;1(3):137-142).
2. Şanlı T, Saraçlı S. Üniversite öğrencilerinin gelecek beklentileri üzerinde etkili olan faktörlerin analizi. KAÜ İİBF Dergisi 2015;6 (11):25-36.
3. Owens RG. Organizational Behavior in Education (2nd Ed.). New Jersey: Prentice-Hall International Editions, 1981.
4. Acat MB, Köşgeroğlu N. Güdülenme kaynakları ve sorunları ölçeği. Anatolian Journal of Psychiatry 2006;7:204-210

5. Woolfolk A, Margetts K. Educational psychology. NSW, Australia: Pearson. Prentice Hall. 2007.
6. Hampton DR, Summer CE, Webber RA. Organizational Behavior and the Practice of Management (4th Ed.) Illinois: Scott, Foresman and Company 1982.
7. Kazu İY. Meslek yüksekokulu öğrencilerinin beklentileri (beklenti profili) Fırat üniversitesi örneği. XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, 6-9 Temmuz 2004 İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Malatya.
8. Büyüköztürk Ş, Çakmak EK, Akgün OE, Karadeniz Ş, Demirel F. Bilimsel Araştırma Yöntemleri. 2012;Ankara:Pegem Akademi.
9. Aydın MF, Argun MŞ. Bitlis eren üniversitesi sağlık yüksekokulu hemşirelik bölümü öğrencilerinin hastane uygulamalarından beklentileri ve karşılaştıkları sorunlar. ACU Sağlık Bil Derg 2010(1):209-213.
10. Bilgin Z, Ocakçı AF. Ebelik öğrencilerinde mesleki güdülenme. Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi 2011;14: (3)40-46.
11. Öztürk Z, İlman EZ. Sağlık yönetimi ve işletmeciliği bölümünde okuyan öğrencilerin bölümü tercih nedenleri ile beklenti ve motivasyon düzeyleri üzerine bir araştırma. Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 2015; 8(1):72-93.
12. Gayef A, Sarıkaya Ö. Sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu öğrencilerinde mesleki güdülenme. Tıp Eğitimi Dünyası Dergisi 2012;33:9-18.
13. Lin Yi-Guang, McKeachie WJ. College student intrinsic and/or extrinsic motivation and learning. Presented at the The Annual Conference of the American Psychological Association 1999;107th, Boston, MA.
14. Gençay ÖA, Gençay S. Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin motivasyon düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 2007;17: 241-253.
15. Ekinci CE, Burgaz B. Hacettepe üniversitesi öğrencilerinin bazı akademik hizmetlere ilişkin beklenti ve memnuniyet düzeyleri. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 2007;33:120-134.
16. Tosun N, Oflaz F, Akyüz A, Kaya T, Yava A, Yıldız D, Akbayrak N. Hemşirelik yüksek okulu öğrencilerinin intörn eğitim programından beklentileri ile program sonunda kazanım ve önerilerinin değerlendirilmesi. Gülhane Tıp Dergisi 2008;50: 164-171.
17. Ryan RM, Stiller J. The social contexts of internalization: Parent and teacher influences on autonomy, motivation and learning. In PR. Pintrich ve ML. Maehr (Eds.), Advances in motivation and achievement: Vol. 7. Goals and self-regulatory processes 1991;(pp. 115-149). Greenwich, CT: JAI Press.
18. Turan S, Üner S, Elçin M. Standart hasta geribildiriminin öğrencilerin güdülenme düzeyine etkisi. Balkan Med J 2010;28: 43-48.

Tablo 1. Öğrencilerin Bireysel Özellikleri ve Bölümle İlgili Görüşleri (n=140)

Bireysel Özellikler ve Bölümle İlgili Görüşler	Sayı	%
Bölümü İsteyerek Seçme		
İsteyerek	104	74,3
İstemeyerek	36	25,7
Bölüme Uyumda Sorun Yaşama		
Biraz yaşadım	71	50,7
Yaşamadım	63	45,0
Yaşadım	6	4,3
Bölümle İlgili Düşüncede Değişim		
Olumlu yönde değişim	81	57,8
Olumsuz yönde değişim	40	28,6
Değişim olmadı	19	13,6
Bölüm Memnuniyeti		
Memnun	84	60,0
Memnun değil	56	40,0
Bölümü Bırakmayı Düşünme		
Düşünmüyor	77	55,0
Düşünüyor	63	45,0

Tablo 2. Öğrencilerin Mesleki Beklentilerine İlişkin Görüşleri (n=140)

Uygulamalara İlişkin Görüşler	Sayı	%
Teorik Derslere Uyum Sorunu Yaşama		
Yaşadı	68	48,6
Yaşamadı	72	51,4
Eğitimin Öğrenme Beklentisini Etkilemesi		
Etkiledi	136	97,1
Etkilemedi	4	2,9
Öğrenme İstekliliğinin Uygulama Beklentisini Etkilemesi		
Etkiledi	51	62,2
Etkilemedi	31	37,8
Mesleki Tutkunun Uygulama Beklentisi Etkilemesi		
Etkiledi	135	96,4
Etkilemedi	5	3,6
Mesleği Sevmenin Uygulama Beklentisini Etkilemesi		
Etkiledi	137	97,9
Etkilemedi	3	2,1
Mesleği Benimsemenin Uygulama Beklentisini Etkilemesi		
Etkiledi	136	97,1
Etkilemedi	4	2,9
Mesleki Kaygının Uygulama Beklentisini Etkilemesi		
Etkiledi	130	92,9
Etkilemedi	10	7,1

Tablo 3. Öğrencilerin Mesleki Uygulamalara İlişkin Görüşleri (n=140)

Uygulamalara İlişkin Görüşler	Sayı	%
Mesleki Beceri Açısından Klinik Alanların Yeterliliği		
Yeterli	19	13,6
Kısmen yeterli	81	57,9
Yetersiz	40	28,5
Klinik Uygulama Beklentilerinin Karşılanması		
Karşılandı	33	23,6
Kısmen karşılandı	51	36,4
Karşılanmadı	56	40,0
Sağlık Ekibinin Uygulama Beklentilerini Karşılması		
Karşılandı	17	12,1
Kısmen karşılandı	96	68,6
Karşılanmadı	27	19,3
Öğrencilerin Verdiği Bakımın Hastaların Beklentilerini Karşılması		
Karşılandı	47	33,6
Kısmen karşılandı	83	59,3
Karşılanmadı	10	7,1
Uygulama Beceri Aşamasında Yanında Olmasını İstedığı Meslek Üyesi		
Kendi hocası	74	52,9
Ebe/Hemşire	66	47,1

Tablo 4. Öğrencilerin Güdülenme Kaynakları ve Sorunları Ölçeği ve Alt Ölçeklerinin Puan Ortalamaları (n=140)

Alt Ölçekler	Orijinal Ölçeğin	Ölçekten Alınan	Ölçekten Alınan
	Alt ve Üst Değeri	Alt ve Üst Değer	Ortalama Puanlar
	Değer	Değer	X±SS
İçsel Güdülenme	11-55	11-55	40,82 ±7,69
Dışsal Güdülenme	5-25	10-25	21,20 ±3,33
Olumsuz Güdülenme	8-40	8-36	22,14±6,07

Tablo 5. Öğrencilerin Güdülenme Puan Düzeyi ile Uygulama Beklentilerinin Karşılaştırılması (n=140)

Ölçek Puanı	Sayı	X±SS	Test İstatistiği	p
Bireysel				
Mesleki				
Özellikler				
Öğrenme İstekliliğinin Uygulama Beklenti Düzeyine Etkisi				
Etkiledi	136	87,87±11,55	t=0,106	0,915
Etkilemedi	4	87,50±12,89		
Mesleki Tutkunun Uygulama Beklenti Düzeyine Etkisi				
Etkiledi	135	88,26±11,45	t=2,013	0,046*
Etkilemedi	5	77,80 ±10,10		
Mesleği Sevmenin Uygulama Beklenti Düzeyine Etkisi				
Etkiledi	137	88,54±11,47	t=0,741	0,460
Etkilemedi	3	83,66±16,46		
Mesleği Benimsemenin Uygulama Beklenti Düzeyine Etkisi				
Etkiledi	136	88,17 ±11,46	t=1,707	0,090
Etkilemedi	4	78,25 ±11,61		
Mesleki Kaygının Uygulama Beklenti Düzeyine Etkisi				
Etkiledi	130	88,45±11,35	t=2,099	0,038*
Etkilemedi	10	80,60 ±12,14		
Klinik Uygulama Beklentilerinin Karşılanma Durumu				
Karşılandı	33	86,27±12,05	F=1,501	0,227
Biraz karşılandı	51	86,68±11,80		

Karşılanmadı	56	89,94±10,87
--------------	----	-------------

t=Independent sample t test ve F=One-Way Anova ile analiz edildi *p<0,05 anlamlı

Tablo 6. Sağlık Çalışanlarının Öğrencilerin Beklentilerini Karşılama Düzeyi ile GKSÖ Alt Ölçeklerin Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması (n=140)

Alt Ölçekler	Sağlık Çalışanlarının Öğrencilerin Beklentilerini Karşılama Düzeyi			Test İstatistiği	
	Karşılıandı	Biraz Karşılıandı	Karşılanmadı	KW	p
	n=17	n=96	n=27		
	X±SS	X±SS	X±SS		
İçsel Güdülenme	40,29±9,38	41,82±7,07	37,62±8,04	7,251	0,027*
Dışsal Güdülenme	20,58±4,41	21,78±2,69	19,55±4,07	5,623	0,060
Olumsuz Güdülenme	24,41±5,55	22,25±6,16	20,33±5,71	4,260	0,119

KW=Kruskal-Wallis, *p<0,05 anlamlı